

<< סלעת חלודת-שット (סלעת כורדת),
מן המיניוו אליטו מהרומה האירנית וסביבתה,
בסטם זונבה של הנקבה והשתת שלה חלודת,
ולחכר על-שット חלודת. צילם: מאיר לוי

ישראל - ארץ הסלעים

**כתב: ד"ר חיים מויאל
צילמו: מאיר לוי וחיים מויאל**

מחצית מכל מיני הסלעים בעולם בחרו להם את ארצנו הקטנטנות לביתם בחלק מחוות השנה, ובמיוחד בחרו להיות תושבי קבע המקנים באזוריים מיוחדים. ישראל מדמת לסלעים שפע חרקים, מחסה ואתרי קינון מועדפים בנוף הבתה הסלעי. ציפור שיר קטנות אלו בולטות בזנבו השחור-לבן המסגיר אותן, ובעופן בעת מצגי הטריטוריאליות והחיזור שלhn בבתי גידול האופייני. לנקבות ולצעירים צבעי גוף דהים, עם דגמים לרוב סוגי המסגלים אותן להסwoאה, ואיilo לזכרים במרבית המינים מעטה לבוש בצבועים בולטים ומבריקים יותר למשיכת בנות זוג ולשם תקשורת בטטריאורה, תוך כדי שהם חשופים בהתבלתוותם זו לסכנות טריפה.

הסלעיםות Wheatears

לְהַמִּינִים טוֹרִוָּרִיאָלִים, אֲنֵקִים קִימִים הַבְּדִילִים בְּמִזְתַּת הַאֲגָרְסִיבָּיוֹת כְּנָנוּ עֲשִׂוָּה לְהַגְּעָה לְכָדי 200 דָּנוּם וּוֹתֶר, וְהִיא מְגֻנָּה עַלְיהָ כָּל יְמֹת הַשָּׁנָה. אֲצֵל שָׁחוּרִי-זָנוֹב (מוֹגָדָר כָּסָוג נָפָרָד, *Cercomela*) הַנְּחַלּוֹת נְשָׁמוֹת בְּקָנָאָות וּקְפָדָנוֹת, תַּךְ כְּדִי מְצַגִּים תְּכֹופִים שְׁבָהָם הַמִּרְסִים אֲתָה זָנוּבָם הַשְׁחוּר כְּמִינְפָּה, שְׁוּמָטִים אֲתָה כְּנָפָהָם בְּלִיוּי קִירָאָות אֲזָהָרָה קְצָרוֹת. בְּמוֹקָר שְׁבוֹצָע בָּאָרֶן (שֵׁם יְשִׁיר 12 מִינִי סְלָעִיות), אֲשֶׁר נִסְתַּחַת בְּין שְׁנֵי מִינִים נְפָזִים (סְלָעִית לְבָנָת-כָּנָף וּסְלָעִית אִירָופִית) בְּמִחְקָר הַזֶּה נִמְצָא לְמַשְׁלֵחָה סְלָעִית לְבָנָת-כָּנָף הַעֲדִיף בְּבָיוֹרְתָּא תְּצִיפִית עַל עַמְּדַת תְּצִיפִת מָוֶרֶת מֵעַל הַקְּרָעָה, וְאַיְלוֹ אַחֲרַת הַעֲדִיפה דִּילּוֹגִים נִקְיּוֹת עַל פִּנֵּי הַקְּרָעָה. האחת הַעֲדִיפה בְּבָיוֹרְתָּא תְּהַנְּבֹטָה עַל המִוְּרְצִיתָמִית מְעוֹדָה, בו בְּזִוְּנָן שְׁהָסָלָעִית הַאִירָופִית הַעֲדִיפה בְּבָיוֹרְתָּא דִּיוּשׁ בְּרֶגֶלִים. מַתְּבָרָר כִּי יְעוּמָס הַכָּנָף קָטָן. כְּנָפִים גְּדוֹלָת יְהִשְׁתַּחַת וּזְנוּב

אַטְרָקְטִיבִּיָּה לְכָל חֹבֶב צִיפּוּרִים מוֹשְׁבָע וּצְלָךְ צִיפּוּרִים נְלָהָב, חָאת כְּנָורָה עַל שְׁוֹם רַאֲתָגָר הַמּוֹרָכָב בְּזָוּרְיוֹ הַכִּיּוֹסִים, הַזּוֹוִיגִים, הַמּוֹפְּגִים וְהַגְּלִילִים (בַּעֲיקָר בְּמִקְרָה שְׁלֵל נְקָבָה וּצְעִירִים). הַן מְאָפָשָׁוֹת בְּדָרְךָ כָּל הַתְּקָרָב אֲלֵיכָן דִּי קְרָוב, וּבְקָרְבָּה לִפְנֵי הַקְּרָעָה אוֹ הַמְּסָלָעָה, בְּמַפְתִּיעַ, כָּל רְסָלִיעִיות בְּמַצְבָּה לְאַדָּגָה (Least concern), לְמַעַט סְלָעִית שְׁחוֹרָה אֲשֶׁר מַגְדְּרָת כְּמַן פִּגְעָע, כִּי הַזֶּן סְלָעִית הַבְּלָוּת (מיִן בְּכָעֵט אַנְדָמִי) הַמְּצָיָה בְּסִכְנַת הַכָּהָה.

הַגְּדוֹלָה בְּסְלָעִיות הַן רְסָלִיעִית הַשְׁחוֹרָה (*Oenanthe leucura*) וּסְלָעִית שְׁחוֹרָת-בְּטָן (*Oenanthe leucopygia*), שְׁמָגִיעִית לְגֹדֵל מְכֻובֵד שֶׁל 18 ס"מ וּמְשָׁקֵל כ-35 גָּרָם. הַקְּטָנָה בְּסְלָעִיות אֶזְוֹרָנוֹ הָיא הַסְּלָעִית הַקְּפִרִיסִית (*Oenanthe cypriaca*). הַאנְדָמִית לְאַיְ קְפִרִיסִין הַסְּמוֹךְ אַלְיאָנוֹ – אֲוֹרָכוֹ 13.5–15 ס"מ וּמְשָׁקֵלָה כ-20 גָּרָם.

»» סְלָעִית הַבְּזָלוֹת בְּתַעֲופה, מְהַמִּינִים הַיְחִידִים שְׁבָהָם לֹא קִימִים הַבְּדִילִי, פִּיצְיוֹן חָדָר לְנִקְבָּה. בָּעֶבֶר נִחְשָׁבָה לְאַחַת מִתְּהַ-הַמִּינִים שְׁלֵל לְבָנָת הַכָּנָף, וּבָעֶבֶר כְּנָורָה בְּלָבָלָו אַוְתָה עַם סְלָעִית שְׁחוֹרָה. הִיא יִזְוֹנָה גַּם מְלָטָאָות, וּכְיוֹם הַיָּאָה נִחְשָׁבָת, לְמַיִן בְּסִכְנַת הַכָּהָה (מִקְנָת בְּאַחֲרֵי הַבְּזָלוֹת שֶׁל צָפֹן יְהוּדָה וְדּוֹרָם סְוִירָה). הַמִּן נִחְקָר בָּעֶבֶר עַל יְדֵי הַדּוֹרָם שִׁירָיוֹן. צִילָם: מָאִיר לִי

>> סלעית חולות זנב, המכונה גם סלעית טריסטטרית על שם של טריסטרם שגילתה אותה באזורנו לפני כ-150 שנה. היא מזכנת נירה מאוד ולא קבועה, הונגהת لكن במלחילות פסמוניים. בעבר היא נחקרה על ידי הדרום שיריחי וווסי אשבול. צילם: מאיר לוי

היחידה באזורנו שלה אין דו-פרצופיות זויגית ואין הבדל ניכר בין הזוגים. את זהוב, הבולט בצבעיו המודדים בשחור-לבן, נימרבית המינים והגים להציג בראשו, לפרסו אותו או לכל הפלחות הבלתי אותו בתעופה. אצל הסלעית נזיריה (*oenanthe monacha*), הונגה להתbold ומצויה במקומות נידחים כנראה של ממש, דו-הפרצופיות היזוגיות דואקים בולטות בזורה, וביניהם ברור לשאר הסליאות שבבלב המדברי, הזכר עטוי בגדי שחורה-לבן וכיפה לבנה בולטות, ואילו נקבה בצבע חוליל בהיר עם רמזים וזרדים בפניה בצדדי זבנה. לסלעית שחרות-הבטן (*oenanthe leucopyga*), המוגדרת כקדמתה גם יציבה ונכזיה בחבל המדברי, יש חזה שחוורה משחרור הן לכף לנקבה, והסלעית ה"חדירית" עטiosa בגדים שחורים עם כיפה לבנה, חבנה ותת-השת להנים אף הם ומונגים בזרה דומה בולטות למדי' (חצער עד גיל שנה לערך לא כיפה לבנה דומה לסלעית השחוורה ולסלעית הבזות, אך דגם קצה זבנו מסגירות בעיל). אצל סלעית לבנת-כף (*oenanthe lugens*) וסלעית ערבות (*oenanthe isabellina*) אין הבדל כלל וככל

אורך יותר מאפיינים את הראשונה ומסגלים אותה היטב להתנהגות הנגררת ליל, סלעית חולות-זוב (*Oenanthe moesta*) מעדיפה בבירור שטחים חשופים ומלוחות, ואילו הסלעית השחורה (מוזданנת נירה מאוד באזורנו) מעדיפה בבירור מזוקים בזודאיות וקינויים. סלעית החורף (*Oenanthe finschii*) מעדיפה מדרונות הררים (כשמה כן היא), וחורפת בלבד בארץן, ומקננת במערב אסיה. אצל הסלעית הקפריסאית העדפה ללילה במזג האויר כפי שнтגלה במחקר מיוחד. במזג אויר קשה, ורוחות, הייתה העדפה לעמדות תצפית נמוכה מאוד למטרת חיפוש מזון, ואילו במזג אויר חם, ללא רוחות, ההעדפה הייתה ליעמדות תצפית בזרחה יותר.

||| דו-פרצופיות זויגית

המכונה הבולטות ביותר בקרב הסליאות היא דו-פרצופיות זויגית (dimorphyism), שהזכרים גדולים יותר וצבעוניים והנקבותצבעי הסוואה, צבע החול. סלעית שחרות-בطن הנפוצה בחבל המדברי היא

1

בין הוויגים, בדומה לסלעית שחורת-הבטן וshore-hznbg (שלו זנב שחור כולו, אך כולל גם בסלעים), על אף שם סוגו הנפרד). לעומת כן סלעית מדבר (Oenanthe deserti) צבעיםבולטים ומונוגדים למודי. shore-hznbg הוא והיין היחיד שאין לו על-שת לבן ואופייני לכל הסלעים.

☰ מיין

על פותנציאת מחוקרים מולקולריים פילוגנטיים ברכזינ'ג' א' מיטוכונדרי, התברר כי הסלעים ראיויה להיות בקבואה נפרדת מהיכלים, שאליה השתיכו בעבר. ביום כן משוכנעת לשפחחת החטיפיות (Muscicapidae), כיוון שמבנה הגוף והמרקם דומים וכן התנהגות האכללה ותוג המזון (אלא שהאחורונים פעילים בעיקר על עצם ושחיהם ולא על קרקע הטשית). לסלעים רבים, כמו סלעית איופית וסלעית לבנת-כף, יש תת-מינים שונים ומופעים שונים. כך למשל, סלעית לבנת-הזבובות (שהיא שחורה בגופה, למעט בתחתית הזנב והשת), אשר הייתה שייכת בעבר (על פי מחקרים מולקולריים) לסלעית לבנת-כף, ובשל מורפולוגיה יידה הנאהנה של הביריה הטבעית (מתאפשר בעיקר בגין גיאוגרפיה) הוגדרה לאחרונה כמין נפרד, ובצדך, אגב, אצל אפריקאי – סלעית מוגרבית (Oenanthe seebohmi), שורק אף בעבר כתת-מין של הסלעית האירופית, ומאותה סיבת שליל מוגדר כמין עליון ופאילו מינים, ככל שהאדיריל הגודל של הטבע, קרי סלקציה נוסחה דרווין, עיצים את השינויים הדקים. מעניין לציין כי המין הצפוני אפריקאי – סלעית מוגרבית (Oenanthe seebohmi), שורק אף בעבר כתת-מין של הסלעית האירופית, ומאותה סיבת שליל מוגדר כמין עליון ידי חוקרים רבים כמין נפרד, וב➥ עתיד נראה כי תת-המין הירגלי של סלעית השחמים וארק אף לפני עשרים נקבעה כמין נפרד בשל שונות השונה, שניים צורניים ובדלים בצבעי הנוצות. לSELUNT הקיים ידועים שני תת-מינים מוכרים שתפוצתם שונה מראות חיפוי מסויימת. אחד shore-znbg (זרחי) ואחד לבן-גרון (מערבי), כשהאחרונה הצעץ אף לפני עשרים כמינים שונים חילוטין (גם אצל סלעית אירופית יש מופע shore-znbg).

2

☰ קצר על שמות

אהרוני (הוואלוג העברי הראשוני) כינה אותה בשם סלעית בתחילת המאה ה-20, על שם תפוצתה הובילות בנווי סלעים וטרשים. שמה המדעי של הסלעית (GR) – (הופעת הגפן), שם פואטי שקשור לזמן הופעתה ביון וסביבתה, עם הଘנות לדואונה של ניצני הגפן (לפניהם כונתת saxicola, שפירושו "נוטה הסלע", שמו המומי הנכיחי של הדוחל). שמה האנגלי המרשימים איננו קשור לא לדמעות ולא לחיטה אלא מרכיב מושתני מילים סקסוניות wheat שפירושו לבן ו-tear שפירושו זנב), דהיינו – "לבן-זנב", והוא לא פינויים הבולטים יותר – הזנב השחור-לבן והעל-שת הלבן (על פי הדגש שבקצת הזנב, דמי האות T, ועל פי עובי, ניתן ברוב המקרים להזות את טיפוס הסלעית).

הרבייה מיני הסלעים צדים תוך כדי קפיצה מהירה או ריצה אחר חרקים לאחר זיהויים בתצפית מעל גבי אברים או שיניים נמכרים. מקורים צר וקצר, עיניהם גדולות יחסית והטפרים החדים שברגליהם מסగלים אותם לצד חרקים.

1. סלעת לבנת-כף, מין נפוץ במדבר ובספר המדבר, שבבני משפחות�数 הדנים הגדול ביותר. הוא מין טריטורילי מאוד, שאינו חשש מהאדם. בעבר נחקר המין על ידי זדי דכאי. צילום: חיים מואל **2.** סלעית שחורת-בטן, המין המדברי ביותר מבין הסלעים. הוא מין הפעיל גם בסירה ובמדבריות קצניות. התנהוותה של סלעים זו מזכירה את התנהוותם של הטריקון. צילום: חיים מיאיל **3.** סלעת קיז, המין היחיד הנקן צפוף הארץ ומרוכזה, לחוב שטחי שלמים וטרשים המולאים בכתה וירגה. הבדלי הניצוי בין הזכר לנקבה הם בולטים וחדים, והנקבה היא היחידה הדוגרת על הביצים. צילום: אהרון שמשון **4.** סלעת חולotta-זנב, נקבה. בסתיו האחרון (2017) נצפתה על ידי צפרים רבים בעמק עבדה, ויש המניחים כי מין זה מתק באחר ומקיים לגלות כמה זוגות בסביבה זו באביב הקרוב. צילום: מאיר לוי

3

4

1

4. סלעית חולות-זנב, נקבה בתעופה. מרבית הגני בצבע חול-חלדי, הכנפיים אפורות ובסיס הכנף הצבען שחור מנוגה. צילם: מאיר לוי **2.** סלעית חולות-שת, ذכר בתעופה, לזר גרון שחור, וגבנה בולית חרד עם בסיס חולדי. הסלעתת חרופת וחולפת בדרך למד"י במדבר ובספר. צילם: מאיר לוי **3.** שחור-זנב נזון מהחל. מין זה נזון מוחלים, מחרקים שונים וגם מודדים ופירות, והוא בגין על הטורטוריית הקבוצות שלו לאורך כל השנה. צילם: חיים מויאל **4.** סלעית ערבות, מוצאה העיקרי מערבות מנגולה, ארץ ישראל מקננת אצלנו בערות עשב בגולן ובאזור מסיים במסילות הולס שבצפון הנגב. מין זה מתפשט הייסוב מעבר לאזור תפוצתו ומאלץ גם שדות חקלאיים. צילם: חיים מויאל

/// אסטרטגיות ציד ומדוז

מרבית הסליעיות מוגדרות כמייניט סוליטריים המשחריר לטורף בבדידות בלבד. באזורי חסיפים של סלעים וטרשים בשטחים הפתוחים הן פעילות נרוצחות וערנית, כשהן מעדיפה בבירור את הקורתה להמסי סלע בולטים הנספקים להם הגנה אפשרית מפני אייברים פוטנציאליים. ניכרותם של כמה מייניט סליעיות באוצרו שטה ניבעת מהՃינוי בbatis גידול מועדפים ומהחרכים האקולוגיים הדומים. סלעית חורף, למשל, מעדיפה נמלים ממazon בביית גידולה, ואילו סלעית נזירה היציבה באזורי ניזונים במדבר מעדיפה דזוקא להיזון מקרציות, זבבים וטפילים שונים, שאותם היא פולח מעור גבס של גמלים, ורק הם מקיימים מעין יחסי סימביוטיים. סלעתת השירים, מזדמנת נדירה מואוד בארץנו, ניזונה בעות הצורך ובמיוחד ססתוי גם מפירות (בנוסף לנמלים וחיפושיות – עיקר מזוניה). במחקר חדש שבוצע באולנד נתגלה כי הסליעיות האירופיות העדיף בבירור מזון בשטחים של שעש נמוך מאשר גבוה, אף על פי שבבית הגידול המועדף היה פחות מזון מקבצת החרקים ופרקי הרגליים.

/// תפוצה כללית

תפוצת הסליעיות היא בעולם הישן (למעט סלעתת אירופית המצויה גם בצפון אמריקה), ולרוב יש חלוקה כלשהי עם אובי חפיפה בין מינים שונים של סליעיות. סלעתת חולות-שת (מכונה גם סלעתת כורדת) מצויה באזורי עיראק, איראן, המזרח התיכון ומצרים עד רוסיה. סלעתת חולות-זנב מצויה דזוקא בדרום מרוקו ובמרוקה, וקרובותיה, סלעתת שחורה וסלעתת הקין, אשר תפוצתן דומה, חודרת גם לספרד

/// מפת תפוצת סליעיות מקננות בישראל ובאזור

אייר: חיים מויאל (מפה כללית, ללא התחייבות לדוק רב)

טבע הדברים | 25

1

של סלעים קיימ, הנקרה עפה אחרי הזכר המוביל להציג אתרי קינון אפשריים בתחום מחייתו.

מרבית הסלעים מעדיפות לכנן בשטחים פתוחים וחשופים, אך יש המKENנות בשטחי טונדרה, כמו אוכוליות מסוימות של סלעים אירופיות. סלעית הערבות מעדיפה שטחים מישרים, ערבתיים, גום שטחים חקלאיים, ואילו סלעית חורף מעדיפות אזוריים הרריים. הסליעיות כריגל פעילות בעירוב בקרים ואחרי הצהרים, ולכן לצבעיהם הכהים יש יתרון חשוב ב庆幸ת קרינה חיוונית. עם זאת, בשעות הצהרים החמות, במיוחד במדבב, יש מינים כמו סלעת שחורת-בטן שעדיפים להסתתר במקומות מוצלים, שם הם גם פחות בולטים לטורפים אפשריים. הסליעיות מKENנות כריגל בסדי סלעים, ברות ומחלות, אך קיימות גרסאות מוחdot בקרוב מינים מסוימים. כך, למשל, קינה של הסלעת האירופית עשוי להיות במקומות לא צפויים כלל, כמו באDEN מסילות כבב ובתווך מKENנות נטושות. סלעת שחורת-בטן (בדומה לסלעת השחורה) בוחרת לעיטים لكنן גם במKENים עתיקים נטושים ובמוסעי סלע, ואילו סלעת המדבר בונה את קינה דמי גבע ומורשל במחילות נטשות של מקרים, העשוות להגעה לכדי עומק של שני מ'. סלעת השחרים מעדיפה בבירור لكنן בחורם גדלות ובוואדיות. תגלגה בעבר הרחוק על ידי הדורות שיריה כי מחלות של פסמנונים מודשנים משמשות מקום מגוריים לסלעת לחודת-זב (המכונה גם סלעת טריסטומית על שם של חוקר הטבע טריסטרם, שגילתה אותה

ולאזר האיברי (זו האחרונה מKENת אצלו נבואר החרמון). סלעת שחורת-בטן היא מין סהרו-ערבי, לרבות ישראלי, ותפוצה צפונה עד עזיק. תפוצה סלעת לבנת-כנף בכל ארץם הים התיכון, לרבות ישראל (אגב, מדורם לשירה יש מין מאוד מזכיר, ישראל, אבסינית). לסלעת הנזירה יש תפוצה מוגבלת מזרחה מצרים, ישראל, ערב ועד לרמת ארدن, ואילו סלעת החורף נפוצה בתחום צר של הרי טורקיה ועד פקיסטן. תפוצה סלעת השחמים צרה, מזרחה אירופה ועד מערב אסיה. לסלעת הערבות תפוצה רחבה, ממערב הסעודית ועד צפון רוסיה (מKENת נדירה בגולן והנגב). שחור-זנב (*Cercomela melanura*) הוא בעל תפוצה מוגבלת מצפון אפריקה ועד חצי האrab, וישיב נפוץ מאוד אצלו נ.

III חיזור וקינון

באופן כללי, הרטיאול בחיזור אצל כל המינים מלוחה בשירה שורקנית, מהותה של תנעויות גוף והרטיאות נזב ופירשתו. הזכר אצל סלעת הערבות נרג להתרום לגובה של عشرת מטרים, לרוחף דקota מספר מעלה נחלתו, תוך כדי שירה שורקנית לשלחי, או אז הוא צונח בצרה ללילה ניטר או ענק בולט. בנגדו לכל מיני הסלעים ערבה וקסומה הנשענו היבט סלעת שחורת-בטן יש שירה חילילת ערבה וקסומה הנשענו היבט בין מצוקי המדבר, וכוללת גם קטיע חיקי קצרים ושוניים בין פרטיהם שונים. לסלעת לבנת-כנף שירה יפה, מלוכלית, קטועה וארכונית יחסית. לאחר החיזור ובחירה בין הזוג נבחר אתר קינון, כך במקרה

1. שלעית מדבר, מין סהרו-סיני המופיע את נפי והמדרונות שבמדבר. הזכר בולט בזכות החוליו המנוגד לగורנו וככפיו השורדים, זנבו שחור ברובו, והוא ישב מצוי בחבל המדבר. צילם: מאיר לוי

2. שלעית אירופית, נקבה, המין הנחקר ביותר מביניהם משפחתה. על פי מחקרים רבים נתגלמה באמנותו لكن מודיעי שנה. עוד התברר כי הזכרים המבוגרים יותר נוטו לבירור להגיע וראשונים למתחוזות הקנים, חזוי לטרטוריות הנבחרות, וסבירי הדיוו שליהם היה גזילים באופו נובהך. צילם: חיים מיאלי

3. שלעית בתצוגה טריטוריאלית. אייר: חיים מיאלי

טבע הדברים | 27

בקרוב פרטמים מנגנים במין סלעית אירופית התברר כי הזכרים מינין זה מנצלים באופן תדרי אסטרטגיית רבייה מעורבת שבאה הם מבטיחים את אבותיהם ברודיפה אחר כמה נקבות בטטרוירה ושמירה קפדנית מפני זכרים אחרים, וזאת במולך הדירה של הנקבה הראשונה. באוטו מחקר נתגלה כי ההשערה בהאכלת של הזכירים על ידי האב קטנה כמעט חצייה מהזמן ללא היה מקיים יחסים דק עם נקבה אחת, אך בזוגות הללו נצפתה פעילות הזונה מוגברת ומפיצה על ידי הנקבה להצלחת הקינון. במחקר נתגלה כי הזכר הבוגרים של המין האחרון מגיעים לאתרי הקינון מוקדם מהצעירים, והטריטוריה שלהם מושבחת ומודעת יותר, מה שמאפשר הגדרת הסיכוי להימצאות נקבות נוספות בביבת הגידול כדי לנקן. במחקר חדש שנעשה בשודדה נתגלה כי תחלת החווים בקרוב נקבות אצל סלעית האירופית הייתה גבוהה באורה מובהק בשל הזכרים, ונראה כי חשיפתם לטריפה בעת הקינון תרמה רווחת לתוצאות.

|||| נדידה

מבין הסליאות וציפוריו השיר בכלל הנודדות האולטימטיבית היא ללא ספק סלעית האירופית, שגומאת מרחק עצום בכל קנה מידה. אוכלוסיותה נודדת ממערב מצפון אירופה וצפון אמריקה עד לモרווח אפריקה והרומה או לסלהם שבמערב אפריקה (בין 10,000–4,000 ק"מ לכל כיוון). הנדידה מתיקיימה בתעופה אקטיבית ובלילה, והיא חזקה ימים וואקינוס. בכךן זה נתגלה כי הזכרים הם הראשונים לנודד, ובמחקר שבוצע לאחרונה הוכח כי הסיבה לכך נעוצה בדילול שמנון של הנקבה בעת הדירה והקינון ובצורך החינוני לאגור יותר שמן למסעה המפרץ.

בישראל במהלך המאה ה-19), הנדרה מאוד בארץנו ונכפתה ב-2017-2018 בעקבות עובדה אפילו שביעות רבים לשמהן של צפרים רבים שנhero לדאותה.

הkon של מובנית הסליאות ממוקם בנקיקי סלעים ומחילות. אצל הסלעית שחורה (*Oenanthe leucura*) הזכר נהוג לאסף אבניים רבים ולרצף בהן את פתח הקן עוד טרם הטלה. האבניים שהוא מביא בהתקבבות ברולוי لكن עשויה להיגע למשקל כל של עד שני ק"ג. סלעית הקיז בונה kon דמויסלטיה, שטוחה למדי, מרופד בשורשי שער, ואילו סלעית לבנת-כנף מופdetת את קינה בניצות וצמר (בקני סלעית חולdot-זנב נתגלה גם נשל של נחש, כמו בקינים של שחורי-זנב של חמריה). הנקבות הן החידות שדוגרות בקון, והגוזלים מטופלים מוחזק لكن עוד הזוג כשבועות בערך, ושני ההורים עסוקים "פול טיים ג'וב" בטיפול. הקינון באזוריים רבים בעולם הישן, לרבות ישראל, מתחילה ממרס ועד יוני-יולי.

במרבית המקרים, סליאות ממינים שונים מקיימות שני מחזרי קינון (סלעית חולdot-זנב מקיימת לעיטים שלושה מחזרי קינון), אפילו באזור הארקטי, שם הקיז קצר מדי. נצפו סליאות אירופיות אשר הצליחו/agdal שני מחזרי קינון והקדימו עלן את תחילת הקינון במחזר הראשון בחודש ימים (בדרכם מרבית צפורי השיר מקיימות מחזר קינון אחד בלבד בשל הקיז הקצר באזור הארקטי). במחקר מולקולרי בצוון ווילס בשיטת "טביעה אצבע" גנטית של DN'A מיטוכונדריאלי

1. סלעית קפריסאית, אנדרמית לאי שהיא קרואה על שמו. בעבר הוגדרה כתת-מין של סלעית השיחסים, אך קריאותיה השונות ומorfולוגיה קלה בדגם הניצוי סיינו להפרדה הסופית. היא נוהגת ל特派 ולנוח על עצים ושיחים שונים.

צילם: מאיר לוי

2. סלעית קיז, תה-מיין, שחור-גרון. סלעית זו נפוצה פחות באזורי נמצאה מזרחי יותר לתת-

המוי האירופי. צילם: אבניר ולברות

3. סלעת חורף, מקננת דירה בחרמון וחופת מצהה באחוריים תסוכו. ההבדלים בין הזכר לנקבה הם מהבולטים ביותר והם קשורים לחיזור. צילם: שי סנדרוביץ

2

3

1. שחור-זנב, מין שלעית השיך לסוג נפרד. זהו הסלעית הנפוצה בכל בני משפחחתה באזורי השבר סורי-אפריקאי. היא מתקרבת לאדם עד כדי מגע. אין הבדלים בין הזכרים לנקבות. צילם: חיים מיאלי

2. שלעית נדרה, שלעית חשנית ומכומסת עם מקור ארוך יחסית. שמה הושאל מהדמות נדירה, בכיפת הלבנה הממנוגדת לחלק העlion של גבה השחור. ההבדלים בין הזכרים לנקבות הם הבולטים ביותר בכל בני משפחחתה. זנבה לבן כמעט לגמרי, ללא פס רוחבי בקצתו. צילם: חיים מיאלי

במחקר מעוניין שכוצע באזורי חניה שונים באירופה התברר כי שלעית האירופית הנודדת למרחקים עצומים לא נסמכת על אגירת שמן משמעותית לכל אורך הנדידה המפרכת (העשה להגיע במיני ציפורים אחרות לכדי מחזיות ממשלקל הגורף), אלא בחורה דזוקא באסטרטגייה של אכילה מדי יום בימיו, תוך אגירה שמן בשיעור של ארבעה אחוזים בממוצע מדי יום, וכך מוגוץש לפחות מ-17 אחוז מסטטוס הגוף.

במחקר על אודוט שלעית אירופית נתגלה כי הפרטיט הדומיננטיים (שהם הזורמים הבוגרים) היו אגרסיביים מופלחים יותר בפגש עם פרטיטים נחותים (נקבות או צעירים), בשליטה על מקורות מזון, טריטוריה וממחה. במחקר אחר שנעשה מטעם זה תגלתה שיש העדפה ברורה לציד בעזרת תצפית מנונה שנדעת מרעיה מאשר בתולויות ובגדות טחומות בוציים, שם אסטרטגיית חיפוש המזון היא בעוררת ריצה מהירה. באוטו מחקר נתגלה כי הטריטוריות היו גדולות יותר באופן מובהק בשדרות המרעה מalgo שנבחרו באטרום האחרים. במחקר שבוצע בשודיה ובגרמניה על השפעת שניינו אלקטרומגנטיי מלאכותי בגבאים רציניים על הניווט של שלעית האירופית התברר כי מין זה כמו יתר בני משפחתו משתמש במצבן מובנה במוחו כדי לנוט ולהתמצא למרחב, וגם לנצל שדה מגנטי מקומי כדי לכלי את כיוון הניווט לעד הנכסף. אגב, התברר במחקר כי מין זה (כמו מינים נוספים כדוגמת האדום-החזקה, מין סבכיים החטפיות) לא נסמך על כוכב הצפון בנוiot בנדידה הלילית כפי ששיערו בעבר, אלא על כמה גורמים, כמו ההבדלים בשדה המגנטי האופקי מהקובט לכיוון קו המשווה בשילוב עם ניווט ויזואלי של מקום השימוש (אור מקובט) וגורמים נוספים, שעדין לא מובנים די הצורך.

|||ICHSHIM UM HAADAM

מרבית מיני שלעית לרוב יתרהקו מהאדם ורק אם ההפרעות הן אינטנסיביות, ורוב המקרים לא יתרחקו מארוד. שלעית שחורות-בטן נוטות להתגוזד סבב פולשים כדוגמת נחשים, אז הן נהגות לופרף

נמרצות מעלהם תוך קריאות רעשניות ולא מתפשרות. על כן הבודאים בסיני, אך על פי עווי פט, נערומים בהם לאיתור נחשים ודואגים אף לספק להם מזון. שחור-זנב, הנפוץ בנאות המדבר, נהוג להתקrab לאדם, עד כדי מגע של ממש. נצפו מקרים אחידים שבהם פרטיטים של שחור-זנב נלחמו במראה, ומכאן שהם לא עוברים את מבנן המראה. □

ד"ר חיים מיאלי הוא מרצה לאוואלזיה במכון לוינסקי בתל אביב ובביה"ס הרטוב.